گزارش «فرهیختگان» از ۲ آمار اسفناک

در تهران بیشتر زباله تولید می‌شود یا شمال؟

پانیذ رحیمی
خبرنگار گروه اقتصاد

براساس داده‌های سال ۱۴۰۳، حجم روزانه تولید پسماند عادی در سه استان شمالی کشور تقریباً با شهر تهران برابر است؛ براساس آمارهای رسمی، به‌طور میانگین هر روز بین ۵۶۰۰ تا ۶۵۰۰ تن زباله در شمال و حدود ۶۴۰۰ تن در شهر تهران تولید می‌شود. این در حالی است که جمعیت شهر تهران براساس برآوردهای رسمی شهرداری، حدود ۹ میلیون و ۴۰۰ هزار نفر است. این عدد اما فقط تصویری از شب‌های پایتخت است؛ در روز، با ورود شاغلان و دانشجویان و مراجعان اداری، جمعیت واقعی تهران بین ۱۰ تا ۱۲ میلیون نفر برآورد می‌شود. شهری که مرکز اداری، تجاری و سیاسی کشور است و با حضور وزارت‌خانه‌های دولتی و مجموعه‌های خصوصی متعدد، قلب اقتصاد ایران محسوب می‌شود. در مقابل، سه استان شمالی کشور (گیلان، مازندران و گلستان) مجموعاً میزبان حدود ۸ میلیون و ۱۱۰ هزار نفر جمعیت هستند. اگر گردشگران از سایر استان‌ها را اضافه کنیم، احتمالاً جمعیت این سه استان در مقاطعی بیش از ۱۰ میلیون نفر نیز می‌شود. اما تفاوت بین تهران و این استان‌ها کجاست؟ این استان‌ها در حالی به اندازه تهران پسماند تولید می‌کنند که نه‌تنها به اندازه پایتخت بودجه برای مدیریت پسماند ندارند، بلکه به دلیل اقلیم خاص، بالابودن آب‌های زیرزمینی و آب‌های سطحی و حتی مدیریت ضعیف در تفکیک و انتقال و دفن پسماند، زخم این زباله‌ها بر تن طبیعت سبز شمال می‌نشیند.

افزایش ۵۵ درصدی پسماند در سه استان شمالی در نوروز

استان‌های شمالی کشور؛ گیلان، مازندران و گلستان به‌دلیل شرایط اقلیمی خاص، الگوی مصرف و سبک زندگی ساکنان و حضور گسترده گردشگران با معضل تناژ بالای پسماند تولیدی روبه‌رو هستند. بر اساس آمارهای گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس بسته به شرایط زمانی پایش روزانه بین ۵۶۰۰ تا ۶۵۰۰ تن پسماند عادی در این سه استان تولید می‌شود که سهمی بیش از نسبت جمعیتی آن‌ها در کشور است. رهاسازی در سواحل و جنگل‌ها، نبود زیرساخت‌های کافی تفکیک در مبدأ و پردازش و در نهایت دفن غیراصولی پسماندها موجب افزایش غلظت آلاینده‌ها در منابع آب، خاک و هوا شده که پیامدهایی همچون افزایش شاخص خطر ابتلا به بیماری‌های واگیر یا صعب‌العلاج، ایجاد تنش‌های اجتماعی و همچنین ضرر اقتصادی مدیریت اجرایی پسماندها را داشته است. بر اساس بررسی‌ها، در استان‌های مازندران و گیلان، در مقاطع زمانی مشخص (به‌ویژه نوروز یا تابستان)، شاهد این معنا هستیم که: افزایش ۵۵ درصدی میزان تولید پسماند در استان‌های گیلان و مازندران در نوروز سال ۱۴۰۳ است.

نرخ تفکیک از مبدأ پسماند سه استان شمالی ۳/۵ درصد است

موضوع تولید حجم عظیم پسماند در شمال ایران زمانی اهمیت می‌یابد که بر اساس گزارش‌های داخلی وزارت کشور، نرخ تفکیک پسماند از مبدأ در این استان‌ها تنها ۳/۵ درصد است؛ درحالی‌که میانگین کشوری ۷ درصد و در کشورهای توسعه‌یافته مانند آلمان و آمریکا به ترتیب ۳۴/۱ درصد و ۴۰/۲ درصد گزارش شده است.

وضعیت مدیریت پسماند در شمال

حجم بالای تولید پسماند در سه استان شمالی در حالی است که این استان‌ها اعتبارات کافی برای مدیریت این حجم از تولید پسماند را ندارند. براساس گزارش مرکز پژوهش‌های مجلس، اعتبارات تخصیص‌یافته برای ساماندهی پسماندهای شمال کشور در قالب طرح‌های ملی طی سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۴۰۳، بالغ بر ۲۳۰۰ هزار میلیارد تومان بوده است. این در حالی است که بخش عمده این اعتبارات صرف هزینه‌های جاری شده و حدود ۸/۶ هزار میلیارد تومان آن به طرح‌های عمرانی اختصاص یافته است. این میزان اعتبار بین استان‌های گیلان، گلستان و مازندران به نسبت ۴۱، ۷ و ۵۲ درصد تقسیم شده است. باتوجه‌به استعلامات به‌عمل آمده از دستگاه‌های متولی دست‌کم ۴۴ درصد از اعتبارات تخصیص‌یافته برای بهبود وضعیت مدیریت پسماندها در سه استان شمالی تاکنون به بهبود وضعیت مدیریت در این سه استان منجر نشده است. در حال حاضر در کشور ۴۲ واحد فعال پردازش وجود دارد که از این تعداد هشت واحد فعال مربوط به شهرداری‌های استان شمالی و یک واحد مربوط به بخش خصوصی خط پردازش چابکسر است که در سه استان شمالی واقع شده است. همچنین ۱۹ درصد از واحدهای پردازش فعال کشور در سه استان شمالی قرار دارند. بررسی‌های انجام‌گرفته در خصوص ظرفیت واحدهای پردازش احداث‌شده در سه استان شمالی نشان می‌دهد که ظرفیت اسمی واحدهای پردازش فعال در سه استان شمالی برابر با ۳۶۱۰ تن در روز برآورد می‌شود.

بااین‌وجود در اجرا قریب به ۶۰ درصد از این ظرفیت در پردازش پسماند تولیدی در سه استان شمالی مورد استفاده قرار می‌گیرد. براین‌اساس واحدهای پردازش پسماند در سه استان شمالی از نظر اسمی قادرند تا ۶۴ درصد از پسماند تولیدی در این سه استان را پردازش کنند. این به این معناست که ظرفیت اسمی واحدهای پردازش فعال پسماند در سه استان شمالی از دو برابر میانگین کشوری نیز بالاتر است. ذکر این نکته حائز اهمیت است که در صورت تکمیل و شروع به کار واحدهای غیرفعال در سه استان شمالی، ظرفیت اسمی پردازش این واحدها تا ۸۲ درصد از پسماند تولیدی در سه استان شمالی قابل ارتقاست. بررسی‌ها نشان می‌دهد که هیچ مرکز دفن زباله در سه استان شمالی کشور منطبق بر مشخصات مرکز دفن نوع دوم مندرج در دستورالعمل ارزیابی فنی و ضوابط زیست‌محیطی محل‌های دفن پسماند عادی و ویژه نیست؛ در نتیجه می‌توان گفت که میزان دفن مهندسی-بهداشتی در استان‌های شمالی برابر با صفر درصد دفن کنترل‌شده به‌صورت تقریبی در حدود ۴۸ درصد و دفن به روش تلنبار ۵۲ درصد است.

بررسی داده‌های مندرج در گزارش تهیه‌شده توسط سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌های کشور نشان می‌دهد که ۷/۶ درصد از دفن پسماند در کشور به روش مهندسی-بهداشتی بوده و ۹۲/۴ باقی مانده به صورت دفن کنترل‌شده (۴۰/۱ و دفن تلنباری ۵۳/۳ درصد) انجام می‌پذیرد. با توجه به این توضیحات وضعیت دفن مهندسی بهداشتی در سه استان شمالی نسبت به میانگین کشور نامناسب‌تر است؛ اما مقادیر بیشتری از پسماندها به‌صورت دفن کنترل‌شده در این سه استان مدیریت می‌شود و دفن تلنباری مشابه میانگین کشوری است. براساس برنامه ارائه‌شده توسط سازمان‌های مدیریت پسماند در سه استان شمالی که نیازمند اعتباری قریب به پنج هزار و ۸۴۰ میلیارد تومان و ۲۸۰ هزار دلار به صورت ارزی است. رفع معضل عمدتاً بر پایه بهبود فرایند دفع پسماند استوار شده و در راستای بهسازی مراکز دفن موجود، ایجاد سلول‌های دفن بهداشتی جدید ایجاد و ارتقای تصفیه‌خانه‌های شیرابه و دفع پسماند به روش زباله‌سوزی قرار دارد. با این وجود، به‌رغم نیاز مبرم در اعتبارات درخواستی توجه کافی به برنامه‌ریزی جهت کاهش تولید پسماندها و همچنین تفکیک پسماندها در مبدأ نشده است.

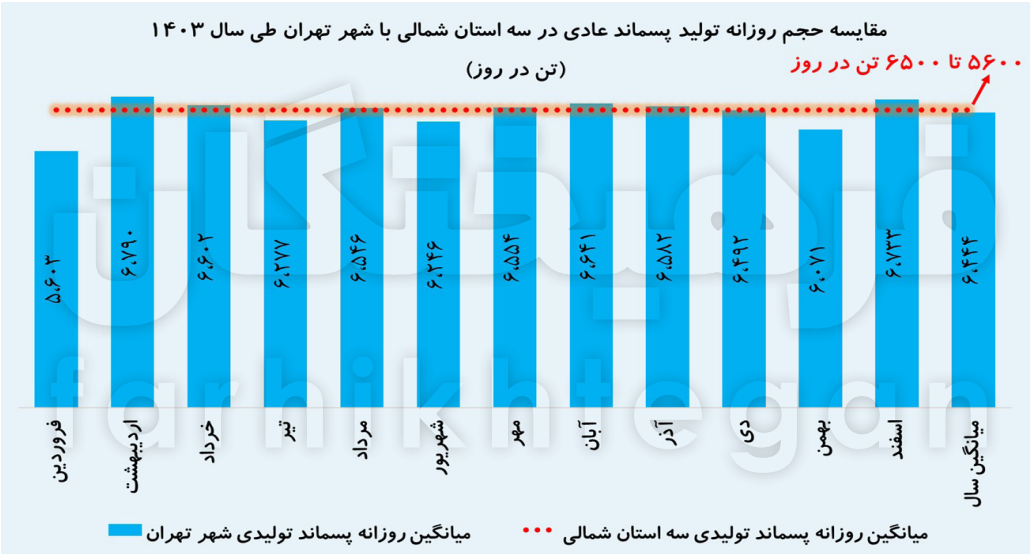

راهکار مدیریت پسماندهای شمال

در گزارش بازوی پژوهشی مجلس آمده است، با وجود شرایط خاص اقلیمی، جغرافیایی، گردشگری و نحوه توسعه شهری و روستایی در سه استان شمالی کشور، مدیریت پسماند در گیلان، گلستان و مازندران با چالش‌هایی منحصر به‌فرد روبه‌روست. وضعیت کنونی این حوزه، نتیجه کاستی‌ها و ناهماهنگی‌های موجود در سه بخش تقنین، نظارت و اجرا است.

چالش‌های تقنینی: در بخش قانون‌گذاری، هدف‌گذاری‌های غیرقابل تحقق، سیاست‌های حمایتی از فناوری‌های خاص، نبود سازوکار مشخص برای دریافت بهای خدمات پسماند از گردشگران و ضعف ضمانت اجرایی قوانین، از مهم‌ترین موانع محسوب می‌شوند.

چالش‌های نظارتی: در حوزه نظارت نیز ضمانت اجرایی پایین مصوبات کارگروه ملی مدیریت پسماند، ضعف در تکمیل و به‌روزرسانی بانک‌های اطلاعاتی و نبود نظارت کافی بر تفکیک، بازیافت و دفن اصولی زباله‌ها از جمله مشکلات اصلی است.

چالش‌های اجرایی: در اجرای برنامه‌ها نیز بی‌توجهی به «هرم اولویت مدیریت پسماند» شامل کاهش تولید، استفاده مجدد، تفکیک از مبدأ و بازیافت، یکی از مهم‌ترین آسیب‌هاست. تعدد طرح‌ها و تصمیم‌گیری‌های سلیقه‌ای، توزیع نامتوازن امکانات، نگاه کوتاه‌مدت و بخشی‌نگر، طرح‌های نیمه‌تمام، دفن غیراصولی زباله‌ها و نبود مکان‌های جایگزین برای مراکز دفن بسته‌شده از دیگر مشکلات جدی این سه استان به شمار می‌رود.

در پایان پژوهش صورت‌گرفته توسط مرکز پژوهش‌های مجلس، راهکارهای مختلفی برای چالش‌های موجود در حوزه پسماند ارائه شده است.

- تقویت نظارت مجلس: استفاده از ظرفیت نظارتی قوه مقننه بر عملکرد دستگاه‌های متولی و نحوه تخصیص بودجه سالانه، مطابق مواد ۵۱، ۲۱۲ و ۲۱۸ آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی.

- اجرای سیاست‌های کلی نظام در قانون‌گذاری: عملیاتی‌سازی بند ۹ سیاست‌های کلی نظام در حوزه قانون‌گذاری با رویکردی کارشناسی، بلندمدت و مشارکتی، با تأکید بر حضور مردم، ذی‌نفعان و نهادهای تخصصی.

- بهره‌گیری از ظرفیت‌های قانونی موجود: اجرای جزء «۳» بند «ج» ماده (۲۲) قانون برنامه هفتم پیشرفت با محوریت ارتقای سامانه یکپارچه مدیریت پسماند به‌منظور پایش و نظارت بر عملکرد استان‌های شمالی.

- اجرای ماده (۶): آیین‌نامه اجرایی قانون مدیریت پسماندها برای تکمیل بانک اطلاعاتی کمی و کیفی پسماندها و تجهیز مراکز به سیستم توزین. همچنین تدوین شیوه‌نامه آنالیز فیزیکی پسماندها توسط سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها.

- اجرای تبصره ماده (۲): آیین‌نامه اجرایی قانون مدیریت پسماند و بند «ج» ماده (۲۲) قانون برنامه هفتم با هدف برنامه‌ریزی پنج‌ساله برای ساماندهی مدیریت پسماند، از طریق برگزاری مستمر جلسات کارگروه استانی و ملی.

- تدوین برنامه اقدام ملی: تجمیع و بازنگری طرح‌های جامع و پراکنده موجود در قالب «برنامه اقدام ملی مدیریت پسماند» با هدف ایجاد وحدت رویه، حذف تصمیم‌های سلیقه‌ای، توزیع عادلانه امکانات و اجرای سیاست‌های ابلاغی توسعه دریامحور.

مجلس پایبندی زیرمجموعه‌های اقتصادی دولت به تکالیف برنامه‌های هفتم را ارزیابی کرد

سازمان امور مالیاتی اول شد

بر اساس گزارش معاونت نظارت مجلس شورای اسلامی که با عنوان «ارزیابی عملکرد احکام قانون برنامه پنج‌ساله هفتم پیشرفت در سال نخست اجرای آن» منتشر شده، بررسی عملکرد مجموعه دولت و نهادهای حاکمیتی در فصول ۲۴گانه نشان می‌دهد در سال اول اجرای احکام قانون برنامه پنج‌ساله هفتم، فصل ۲۱ با عنوان سیاست خارجی با نمره ۷۶ از ۱۰۰، در رتبه اول قرار دارد. فصل ۲۴ با عنوان تحول قضایی و حقوقی با نمره حدود ۶۷ در رتبه دوم و فصل ۴ با عنوان اصلاح نظام مالیاتی با نمره حدود ۶۷ از ۱۰۰، در رتبه سوم قرار دارد.

فصل سوم با عنوان اصلاح ساختار بودجه در رتبه چهارم و فصل انرژی در رتبه پنجم قرار دارد. ارتقای فرهنگ عمومی و رسانه، تأمین اجتماعی و سیاست‌های حمایتی نیز در رتبه‌های بعدی هستند. به عبارتی، بین زیرمجموعه‌های اقتصادی دولت، سازمان مالیاتی با کارنامه اصلاح مالیاتی، در رتبه اول قرار دارد.

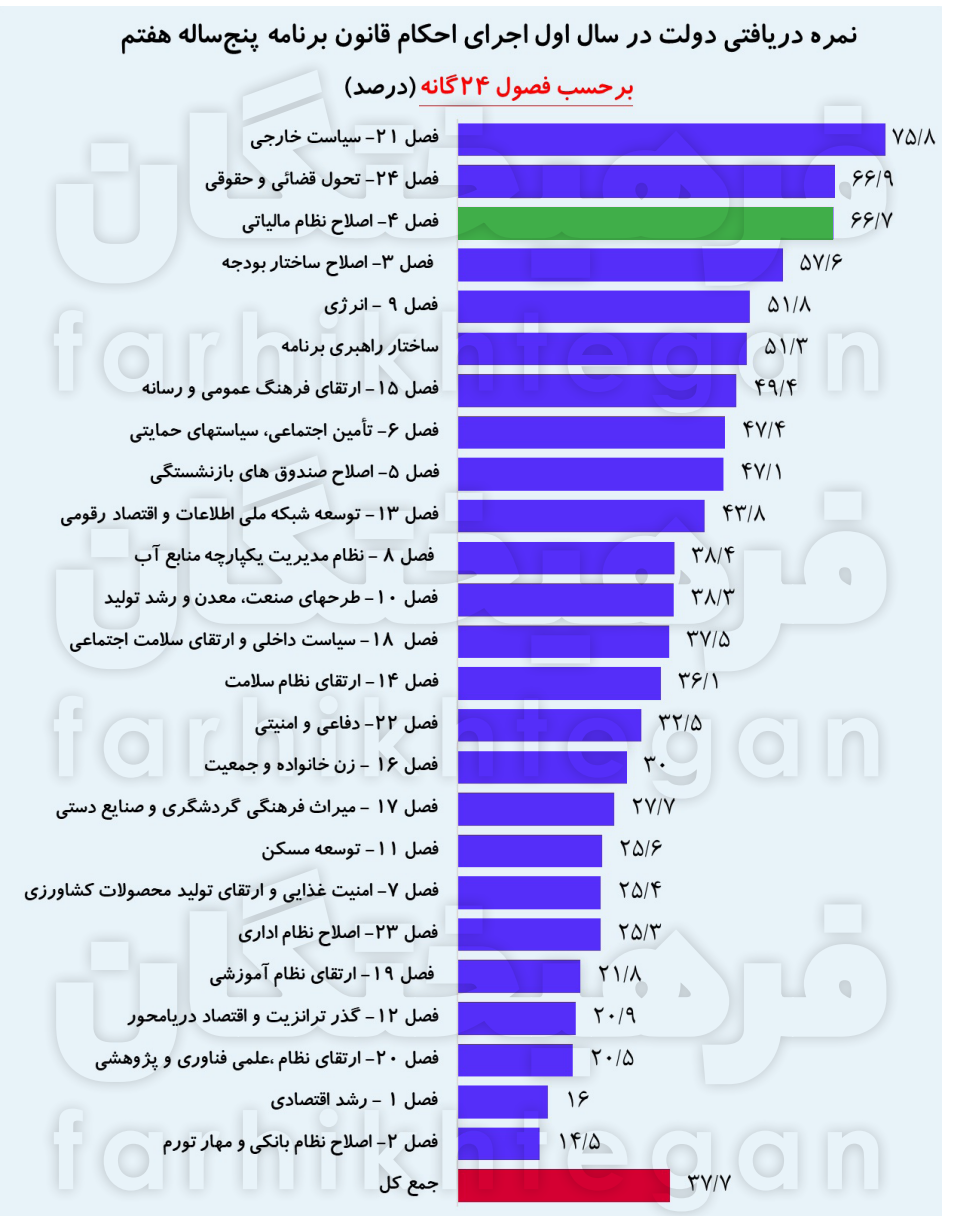

تحقق رشد پایدار ۸ درصدی نیازمند ۱۲۰ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری است

سرپرست سازمان سرمایه‌گذاری خارجی در افتتاحیه نمایشگاه بین‌المللی کیش با بیان اینکه برای تحقق رشد اقتصادی ۸ درصدی در سال‌های آینده، رشد سرمایه‌گذاری باید به بیش از ۱۲ درصد برسد، گفت: «به عبارتی اقتصاد ایران نیازمند بیش از ۱۲۰ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری جدید است.» به گزارش تسنیم، به نقل از روابط عمومی سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران، سرپرست سازمان سرمایه‌گذاری و کمک‌های اقتصادی و فنی ایران تأکید کرد: «رشد پایدار اقتصادی بدون افزایش سرمایه‌گذاری مولد امکان‌پذیر نیست و برای عبور از رشد پایین و نوسانی، باید مسیر تبدیل پس‌اندازها به سرمایه‌گذاری واقعی و اشتغال‌زا در اولویت سیاست‌های اقتصادی کشور قرار گیرد.» مهدی حیدری گفت: «ایران از نظر میزان پس‌انداز، وضعیت نامطلوبی ندارد؛ اما مسئله اصلی در تخصیص منابع است. سرمایه‌های کشور باید به سمت فعالیت‌های مولد، اشتغال‌زا و پیشران توسعه هدایت شوند، نه به حوزه‌هایی که ارزش افزوده محدودی برای اقتصاد ملی ایجاد می‌کنند.» وی با اشاره به روند تشکیل سرمایه در کشور افزود: «در یک دهه اخیر، رشد موجودی سرمایه تقریباً متوقف شده و حتی استهلاک دارایی‌های دولتی از سرمایه‌گذاری‌های جدید پیشی گرفته است. این بدان معناست که توان تولیدی بخش عمومی در حال کاهش است و زیرساخت‌های اقتصادی کشور نیازمند بازسازی جدی هستند.»

سرپرست سازمان سرمایه‌گذاری با بیان اینکه موجودی سرمایه کشور حدود ۱۰۰ هزار همت برآورد می‌شود، تصریح کرد: «برای تحقق رشد اقتصادی ۸ درصدی در سال‌های آینده، رشد سرمایه‌گذاری باید به بیش از ۱۲ درصد برسد. به عبارتی اقتصاد ایران نیازمند بیش از ۱۲۰ میلیارد دلار سرمایه‌گذاری جدید است تا مسیر رشد پایدار و نوسازی اقتصادی هموار شود.» وی ضعف در جذب سرمایه‌گذاری خارجی را از موانع اصلی توسعه دانست و گفت: «در دهه گذشته، سهم سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی از تولید ناخالص داخلی تنها ۰/۶ درصد بوده است، درحالی‌که این شاخص در بسیاری از کشورهای در حال توسعه چندین برابر ایران است. تداوم این وضعیت می‌تواند فرصت‌های انتقال فناوری، توسعه صنعتی و افزایش اشتغال را محدود کند.» حیدری تأکید کرد: «با توجه به محدودیت منابع عمومی و نظام بانکی، تأمین مالی پروژه‌های بزرگ توسعه‌ای باید بر پایه مشارکت بخش خصوصی، سرمایه‌گذاری خارجی و ابزارهای نوین مالی مانند صندوق‌های پروژه، اوراق مشارکت و مدل‌های مشارکت عمومی-خصوصی (PPP) انجام شود.» وی در پایان افزود: «سازمان سرمایه‌گذاری مأموریت دارد با اصلاح فرایندها، بهبود فضای نهادی و راه‌اندازی آژانس‌های جذب سرمایه‌گذاری در استان‌ها، زمینه هدایت منابع داخلی و خارجی به سمت پروژه‌های مولد را فراهم سازد. این اصلاحات، سنگ‌بنای تحقق رشد پایدار و متوازن در کشور خواهد بود.»

لازم به ذکر است در روزهای گذشته نیز وزیر در جلسه علنی مجلس گفت بر اساس برآوردهای کارشناسی، تحقق اهداف برنامه هفتم توسعه نیازمند تأمین حدود ۱۹۰ میلیارد دلار منابع مالی است که در سال نخست اجرای این برنامه (۱۴۰۳)، تنها ۵/۵ میلیارد دلار تأمین شده که این رقم فقط معادل ۲۲ درصد از ۲۷ میلیارد دلار پیش‌بینی شده است.

پیشنهاد ترامپ برای وام مسکن ۵۰ساله

دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور آمریکا در شبکه اجتماعی «تروث سوشال» پیشنهاد ایجاد یک طرح وام مسکن ۵۰ساله جدید را به‌عنوان راهی برای تشویق جوانان به خرید خانه، مطرح کرد. به گزارش ایسنا، بیل پولت، مدیر مسکن فدرال آمریکا در شبکه اجتماعی «ایکس» پاسخ داد و گفت: «این آژانس در حال کار روی طرح جدید مسکن است. طبق محاسبه‌گر وام مسکن بانک فانی‌می، هدف از یک طرح وام مسکن طولانی‌تر، کاهش پرداخت ماهانه و اصل وام موردنیاز برای خرید خانه و طولانی‌تر کردن پرداخت‌ها در آینده با مبلغ کمتر در هر ماه است. یک خانه ۳۰۰ هزاردلاری با نرخ بهره پنج درصد و پیش‌پرداخت پنج درصد، با وام مسکن ثابت ۱۵ساله، ماهانه ۲۲۵۴ دلار، با وام مسکن ثابت ۳۰ساله، ماهانه ۱۵۳۰ دلار و با وام مسکن ثابت ۵۰ساله، ماهانه ۱۲۹۴ دلار هزینه خواهد داشت.

بااین‌حال، قانون وام مسکن واجد شرایط در قانونِ «حمایت از مصرف‌کننده وال‌استریت داد فرانک» که پس از بحران مالی ۲۰۰۸ برای محافظت از مصرف‌کنندگان تصویب شد، به دولت فدرال اجازه نمی‌دهد وام مسکن ۴۰ یا ۵۰ساله ایجاد کند. بنابراین رئیس‌جمهور آمریکا باید راهی نوآورانه برای اجرای طرح وام مسکن خود پیدا کند. برخی از جمهوری‌خواهان کنگره در واکنش به ایده وام مسکن ۵۰ساله ترامپ، در حال شکستن خطوط حزبی او هستند. مارجوری تیلور گرین، نماینده مجلس جورجیا در شبکه‌های اجتماعی نوشت: «بر این باور است که طرح جدید وام مسکن فقط افراد بیشتری را بدهکار می‌کند، زیرا درواقع آن‌ها در طول مدت وام مسکن، مبلغ بیشتری پرداخت خواهند کرد.» توماس ماسی، نماینده جمهوری‌خواه از کنتاکی نیز این ایده را به باد انتقاد گرفت.

بااین‌حال، برخی در صنعت املاک و مستغلات از ایده ترامپ تمجید می‌کنند. کاز نجاتیان، مدیرعامل شرکت املاک و مستغلات «اوپن دُر» در «ایکس» گفت: «اگر این سیاست جدید تصویب شود، به بسیاری از مردم کمک خواهد کرد. طبق جدیدترین داده‌های سرویس کارگزاری ردفین، خانوارهای آمریکایی به طور متوسط ۳۹ درصد از درآمد خود را صرف بازپرداخت وام مسکن می‌کنند، زیرا درآمد موردنیاز برای پرداخت اقساط وام مسکن به طور قابل‌توجهی بالاتر از درآمد خانوارهای متوسط است.» بر اساس گزارش ای‌بی‌سی نیوز، بنا بر جدیدترین داده‌ها، یک خریدار معمولی خانه در سراسر آمریکا، باید سالانه ۱۱۲ هزار و ۱۳۱ دلار درآمد داشته باشد تا بتواند خانه‌ای با قیمت متوسط خریداری کند که تقریباً ۲۵ هزار دلار بیشتر از درآمد یک خانوار معمولی است.

چهارشنبه ۲۱ آبان ۱۴۰۴
شماره ۴۵۵۵
FARHIKHTEGANDAILY.COM
FARHIKHTEGANONLINE

مدیرمسئول:
محمدامین ایمانجانی
قائم‌مقام مدیرمسئول:
مسعود فروغی
سردبیر:
محمد زعیم‌زاده
تلفن و فکس:
(۰۲۱) ۶۲۹۹۹۴۹۵
کدپستی:
۱۱۳۵۶۳۳۸۱۶
چاپ:
چاپخانه دانشگاه آزاد اسلامی
نشانی:
خیابان حافظ، پایین‌تر از جمهوری
روبه‌روی ساختمان بورس
ساختمان فرهیختگان، طبقه سوم